

РУБРИКА
Журналісти про економіку

Ігор Галушчак

керівник прес-центру Агенції економічного лобіювання «ДРОНО» (Львів)

ЛІСПРОМ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Ihor Halushchak

Head of Press center of Agency Economic lobbying “DRONO” (Lviv)

FOREST INDUSTRY CARPATHIAN REGION: PROBLEMS AND PROSPECTS

Ліси нині обіймають 38% території Карпатського регіону України. Однак інтенсивність лісозаготівлі тут становить лише 63% річного приросту, що набагато менше, ніж у таких країнах, як Австрія, Німеччина, Угорщина, Швейцарія, Швеція, - там цей показник перевищує 80%. При цьому, за інформацією Державного агентства лісових ресурсів, років через п'ять обсяги вирубування в регіоні зростуть удвічі - з 15 млн. куб. м в до 30 млн. куб. м в рік, так як вже досягають своєї зрілості ліси післявоєнної посадки. «У Карпатському регіоні є потенціал для збільшення обсягів лісозаготівлі та перспективи сфер, пов'язаних з деревообробкою: меблевій промисловості, виготовлення фанери, вікон, дверей тощо», - зазначає **Радміла Устич**, координатор сектору економіки проекту FORZA.

Історична довідка. З незапам'ятних часів з дерева в Західній Україні зводили житло, культові та господарські будівлі, виготовляли предмети домашнього вжитку, навіть взуття. Ще з XII століття відомі тут лісохімічні промисли (наприклад смолокуріння). Пізніше в Карпатах отримало розвиток виробництво поташу, який використовувався як мінеральне добриво.

А остаточне ж становлення деревообробної галузі в регіоні відбувалося в XVIII-XIX століттях, коли був створений ряд дрібних кустарних лісопильно-деревообробних підприємств. Вирубкою лісів на той момент займалися переважно безпосередньо Карпатах, де для вивозу заготовленої деревини використовувався дешевий (але небезпечний) спосіб: сплав плотів при повноводді навесні річками Тиса, Черемош та ін

А один із перших масштабних проектів лісової промисловості України пов'язаний з будівництвом у Львові. Для зміцнення фундаменту театру, який зводили на болотистих землях в кінці 1830-х років за вказівкою графа Станіслава Скарбека (господаря будівництва), в ґрунт було вбито 16 тис. дубових паль, заготовлених у маєтку графа.

Ресурсна база. Лісова промисловість – сьогодні одна з основ економіки Карпатського краю. У цій галузі працевлаштовані близько 52 тис. чол. на більш ніж 2 тис. підприємствах різних форм власності. Тут знаходяться найбільші лісопильні підприємства України: у Чернівцях і Берегометі (Чернівецька область), Надвірній (Івано-Франківщина), Сколе та Стрию (Львівщина). Загальна площа земель лісового фонду Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської та Чернівецької областей складає 2,3 млн. га, з яких 2,1 млн. га вкрито лісовою рослинністю. Але інвестори цікавляться даним регіоном не тільки через стратегічні запаси

деревини, а й внаслідок географічного розташування - області межують з Польщею, Румунією, Словаччиною та Угорщиною. Завдяки цьому розвивається експорт, наприклад, значні обсяги найбільш цінної карпатської деревини (в першу чергу дуб) вивозяться в країни ЄС. Цінують за кордоном і продукцію, виготовлену в Західній Україні, приміром, австрійці закупають лижі, зроблені в Мукачеві, а французи - бочки для вина. **Ганнес Маурер**, торговий аташе посольства Австрії в Україні, також відзначає затребуваність карпатської продукції: «Досить проаналізувати товаропотоки: серед експорту в нашу країну друге місце після металопродукції займають поставки круглої деревини, деревопродукції і частково пиломатеріалів. І в основному це сировина й товари підприємств Карпатського краю».

Самі ж підприємства лісопромислового комплексу Карпат виробляють пиломатеріали, деревостружкові та деревоволокнисті плити, меблі, облицювальні панелі та багато іншого. В останні роки активно розвивається в Карпатах фанерне виробництво. Дана продукція користується високим попитом по всій Україні, але ніша досі заповнена не більше ніж на 10-15%.

Найбільші обсяги виробництва в регіоні припадають на виготовлення меблів. Серед великих меблевих підприємств виділяються Івано-Франківська меблева фабрика, Чернівецький меблевий комбінат, комбінат «Стрий» (Львівська обл.). Ще 10 років тому частка Карпатського регіону в експорті меблів в країни СНД становила близько 15%. Але за минулий час цей показник різко знизився. Причина у подорожчанні вітчизняної деревини. Та й на закордонних ринках українським виробникам довелося вступити у важку конкурентну боротьбу з азійськими та російськими постачальниками. «З грудня 2010 року вартість сировини збільшилася більш ніж на 100%, - нарікає **Наталія Покінська**, генеральний директор ТОВ «Кронспан УА», - Це в свою чергу призвело до зростання цін на кінцеву продукцію. Однак навряд чи надлишок наших меблів буде користуватися високим попитом серед українців, оскільки купівельна спроможність населення невисока. А відсоток вітчизняних меблів, що експортується на Захід, наприклад, у Польщу й Болгарію, незначний. На ринках країн СНД українським меблярам доводиться конкурувати насамперед з росіянами. А у виробників з РФ, по-перше, стабільна ціна на сировину, а по-друге, низькі витрати на транспорт, тому на рівних нам змагатися з ними скрутно».

Шляхи розв'язання. Ускладнює ситуацію й ігнорування наболілих проблем вітчизняних меблярів владою України, в той час як в інших державах уряди дбають про інтереси національних виробників. У Прибалтиці, скажімо, частину деревини виробникам продаються за максимальною ціною на аукціонах, а решту - за фіксованими цінами, вказаними в укладених з державою прямих контрактах. Загалом же вартість сировини та обсяги експорту виробів з деревини там постійно регулюються владою.

Позначається на ситуації й значний відсоток нелегальної деревообробки в Західній Україні. Однак нещодавно Держлісагентство повідомило про введення електронного обліку заготовленої деревини, що стане дієвим засобом протидії незаконним вирубуванням та тіншовому ринку деревини. Технологія такого обліку передбачає, що в кожне законно зрубане дерево промислового призначення будуть забивати чіп, з якого можна вважати інформацію про його походження.

До того ж законодавче регулювання відновлення лісових ресурсів України залишає наразі бажати кращого. **Олександр Суботін**, адвокат, партнер юридичної компанії «Тарасов і Партнери»: «Правовідносини у сфері лісових ресурсів регулюються Лісовим кодексом України. Даний нормативно-правовий акт поки не встановлює чітких вимог до обсягів і способів відтворення лісів їх користувачами та власниками. Стаття 64 Лісового кодексу України встановлює тільки загальний обов'язок відтворювати ліси. При цьому не встановлено порядок та строки виконання цього обов'язку. На мою думку, такий стан речей дає можливість недобросовісним користувачам (власникам) лісів проводити вирубку лісу, не витрачаючи при цьому нічого на його відтворення, що призводить до нераціонального використання лісових ресурсів України».

Солідарний з ним і **Андрій Шуба**, представник в Україні естонської компанії AUTRA OU: «Поки не зовсім зрозуміло, як в Україні відбуватиметься реформування лісової галузі: яким чином буде проводитися лісогосподарська діяльність, хто буде організовувати роботи по заготівлі деревини, як будуть здійснюватися фінансування і взаєморозрахунки за виконані роботи. Немає реального загальнодержавного курсу і конкретних регіональних програм розвитку. Головна трудність ведення бізнесу для інвесторів - існуюча в Україні система лісокористування. Немає чіткої плановості надходження деревини. Нам не важливо, як вона буде продаватися (через аукціони чи біржу), мають значення саме терміни надходження конкретних сортів».

Щоправда **Віктор Сівець**, голова Державного агентства лісових ресурсів України май свій погляд на означені проблеми: «В умовах ринкової економіки держава не може продавати лісосировину за низькими цінами, тому й введений аукціонний продаж, де формується ринкова ціна. Тим більше що подорожчання деревини - світова тенденція. Іноземні компанії жадають, щоб ми відкрили аукціони і для них. Але цього не буде. Ми діємо на підтримку та захист вітчизняного товаровиробника, адже якщо допустимо до наших торгів іноземців, вони скуплять все, так як в ЄС ціна деревини майже на 40% вище. І тоді українські підприємства залишаться на голодному пайку. Зі свого боку ми з розумінням ставимося до потреб вітчизняних деревообробних компаній, підтримуємо їх на державному рівні, захищаючи ринок деревообробної продукції від експансії імпорту. Для цього будемо звертатися до уряду та митному комітету з проханням обмежити наплив дешевої, неякісної контрабандної продукції з Китаю та інших південно-східних країн, яка, за словами вітчизняних меблярів, становить до 50% всіх продаваної в Україні меблів. Наполягаємо і на знятті мита на ввезення в країну устаткування для підприємств деревообробної галузі; на скасуванні протягом п'яти років податку на прибуток для підприємств з обсягом зовнішніх інвестицій понад 5 млн. євро; на знятті ввізного мита на меблеві комплектуючі, зокрема, фурнітуру; на створенні експортних пільг для вітчизняних виробників меблів».

Останнім часом у Карпатському регіоні України активно обговорюють можливості формування лісових, деревообробних, меблевих та інших кластерів в кожній з областей. У Закарпатті, наприклад, розроблено концепцію створення кластера будівництва дерев'яних будинків. Підприємство-ініціатор планує випуск таких будинків і формування супутніх виробництв. Зведення дерев'яних будинків «під ключ» має об'єднати зусилля близько 22 типів підприємств-постачальників столярних виробів, підлогових та покрівельних покриттів, сантехніки, транспортних, рекламних, фінансових та інших організацій. За попередніми підрахунками така кооперація може працевлаштувати до 850 працівників.

А у Львівській області практично сформувався деревообробний та меблевий кластер за активної участі та підтримки облдержадміністрації та Конфедерації ділових кіл Львівщини. Засновниками цього кластеру виступають три компанії: меблевий комбінат, АТ «Світанок» і «Букхолдінг». Цей кластер покликаний оптимізувати витрати бізнесу на розробку нових продуктів, закупівлю сировини, підготовку персоналу, кадрів, спільну участь у тендерах, виставках, проведенні семінарів, конференцій, форумів.

Отже, якщо спільними зусиллями буде вирішено проблему «сірого» ринку, почне активно розвиватися експорт деревопродукції регіону. «Вирубати вікно в Європу» - таким гаслом практично в прямому сенсі цього знаменитого виразу керуються нині вітчизняні легальні виробники лісоматеріалів та готової продукції з деревини. А їх бажання працювати відкрито, в цивілізованому режимі й мати надійні партнерські зв'язки з потенційними інвесторами, насамперед з країн Євросоюзу, особливо простежується в Західному регіоні України.